

Супрун Л. В.

Університет економіки та права «КРОК»

СУГЕСТОГЕННІСТЬ СЕМАНТИКИ АКСІОНАЗВ У ДИСКУРСІ ЖУРНАЛІСТИКИ І ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Статтю присвячено дослідженню сугестії концептуального поля «воля» у вісниківській публіцистиці Дмитра Донцова.

Спостережено, що напрям сугестії журналіста спричинений специфікою українського менталітету, у якому домінують надмірні м'якість, толерантність, емоційність з її вибуховістю й короткотривалістю, замкненість на собі чи на малій групі, нецілеспрямованість, відсутність вірності. Ці риси, на думку Д. Донцова, деструктивні для розвою нації, перешкоджають утвердженню національної ідеї й усамостійненню України. Тому він постійно й особливо на сторінках «Літературно-Наукового Вісника» («Вісника») наполягає на необхідності ментальних змін.

У статті наголошено, що з-поміж усіх аксіологічних концептів Донцов-вісниківець надає перевагу тим, які, на його думку, навантажені функцією трансформації української мовної ментальності в напрямку її волюнтаризації. З'ясовано, що експлікація в дискурсі ЛНВ концептуального поля «воля» підпорядкована сугестивній стратегії журналіста: його спробі зробити волю одним із концептуальних шпилів мовної ментальності українців, тобто волюнтаризувати українську мовну ментальність. Недостатню репрезентацію волі в національному характері українців Д. Донцов вважає його неприпустимою слабкістю, яка прогнозує дуже сумнівне майбутнє українського етносу. Силою публіцистичного слова він намагається виховати волю в численній аудиторії часопису.

Доведено, що, попри відому волелюбність українського етносу, журналіст наснажує концептуальне поле «воля» особливою, «донцовською», семантикою: у комунікативній стратегії Д. Донцова це «воля до життя», «воля до чогось на відміну від волі від чогось». Простежується також певна специфіка функціонування вісниківських аксіоназв «свобода», «незалежність», «самостійність», «сепаратизм», які покликані стати інструментом прихованого переконання.

Зроблено загальний висновок, що волюнтаризація української ментальності, за Д. Донцовим-вісниківцем, – обов'язкова умова державності України.

Ключові слова: комунікативна стратегія, технології впливу, аксіоназви, концептуальне поле «воля», Д. Донцов-журналіст, дискурс «Літературно-Наукового Вісника» («Вісника»), волюнтаризація української мовної ментальності.

Постановка проблеми. Успіх соціальної комунікації значною мірою залежить від переконливості мовноментального позиціонування образу автора й ефективності врахування журналістом особливостей мовної ментальності реципієнтів інформації, а також майстерності відтворення взаємодії комуніканта з комунікатом у масово-комунікаційному дискурсі. Провідні журналісти кінця ХІХ – початку ХХ століть не обмежувалися врахуванням специфіки мовної ментальності комунікатив й основною метою соціальної комунікації вважали трансформацію цієї ментальності. Вони намагалися вивести українську мовну ментальність на якісно новий рівень концептуалізації світу, маніфестації цінностей та моделей поведінки в соціумі. Кожний із них обирав свій, на його думку, найрелевантніший вектор корекції

ментальності аудиторії. Так, Іван Франко покладав надії на європеїзацію української мовної ментальності, Михайло Грушевський уважав за необхідне здійснити інтелектуалізацію мовної ментальності українців, а Дмитро Донцов – її волюнтаризацію.

Віддавши належне матеріалізму, Д. Донцов став прихильником ірраціоналізму-волюнтаризму, через посередництво якого сприймав навколишнє середовище з 1913 р. Чимало прислужилися до світоглядної еволюції майбутнього вісниківця волюнтаристичні ідеї Шопенгауера та Ніцше. Услід за ними він доводив, що найголовнішу роль у суспільних процесах відіграє воля, «сліпа воля, воля без раціональної мети, як імпульс до самооб'єктивізації, до існування...» [10, с. 490]. Пріоритетна роль у житті особи й суспільства відводиться ірраціональній

«волі до життя». На сторінках «Літературно-Наукового Вістника» («Вістника») журналіст позиціонує її як «внутрішній стимул до боротьби» [3, с. 207].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичному осмисленню актуалізованої у статті проблеми сприяють праці О. В. Богуславського, С. В. Безчотнікової, М. В. Бутиріної, Л. Є. Василик, В. Д. Демченка, В. Й. Здоровеги, С. М. Квіта, Т. А. Космеди, С. А. Костя, С. І. Кравченко, І. В. Крупського, В. В. Лизанчука, А. І. Мамалиги, І. Л. Михайлина, О. Г. Мукомели, Н. Ф. Непийводи, Л. С. Павлюк, О. Д. Пономарева, О. Г. Почепцова, О. А. Сербенської, Ю. Е. Фінклера, В. І. Шкляра, М. Г. Яцимівської та інших.

Нині ми можемо констатувати початок ходження проблеми мовної ментальності в оперативне поле соціальних комунікацій. Так, Н. Кутуза досліджує політичні слогани як маркери ментального лексикону і закликає рекламистів максимально враховувати лінгвоментальність реципієнтів у процесі творення політичних рекламних слоганів. В. Мороз студіює мовну та мовленнєву ментальність як чинник формування комунікативного простору національномовної особистості. О. Сухомлин, оперуючи поняттям «ментальність реклами», студіює категорію менталітету як параметр рекламного образу. О. Хобта простежує зв'язок між ефективністю рекламного впливу й інтенсивністю врахування етнічних особливостей аудиторії. В. Лернатович проводить дослідження, у яких визначається співвідношення між ментальністю та ЗМІ. О. Бакун з'ясовує залежність журналістських оцінок подій в Україні і країнах Європи від специфіки національної ментальності. Л. Василик аналізує роль публіцистики літературно-художніх видань у творенні національної ідентичності. О. Александров визнає необхідною умовою публіцистичної комунікації спільні для автора інформаційного продукту й реципієнта ментальні платформи, що архівовані в глибинах колективного підсвідомого. Утім, заявлений у нашій статті аспект проблеми не представлений жодною з наявних наукових праць.

Формулювання цілей статті. Мета статті – дослідити аксіоназви з потенційними можливостями пробудження державницьких устремлінь реципієнтів у дискурсі «Літературно-Наукового Вістника» («Вістника»).

Виклад основного матеріалу. Із широкого спектру аксіологічних концептів Донцов-вісниківець особливо акцентує ті, які, за його переконанням, покликані сприяти трансформації

української мовної ментальності в напрямку її волонтаризації. У теорії соціальних комунікацій за певними лексемами визнається особлива персвазивна енергетика. Так, В. Манакін пише: «Найбільший вплив справляють такі мовні одиниці, які потенційно заряджені більшою енергетичною пам'яттю, яка плюсується до особистісної психоемотивної енергії мовця/слухача...» [6, с. 102]. Зрозуміло, що лексема *воля* і синонімічні *свобода*, *незалежність*, *самостійність*, *сепаратизм*, а також похідні від них не становлять собою оказіоналізмів Д. Донцова. Крім того, відома волелюбність українського етносу. Проте журналіст насажує концепт «воля» особливою, «донцовською», семантикою. Простежується також певна специфіка функціонування вісниківських аксіоназв.

У монографії «Лінгвістика впливу» В. Різун, Н. Непийвода і В. Корнєєв поряд з іншими технологіями впливу розглядають методи еріксонівського гіпнозу [9, с. 111–113]. Практика використання Д. Донцовим ключових лексем української культури із сугестивною метою видається нам близькою до запропонованої американським психіатром Мілтоном Еріксоном. Свідоме й цілеспрямоване акцентування слів-символів, які необхідно донести до об'єкта маніпулювання, підпорядковане визначеній меті: видозмінити українську мовну ментальність, волонтаризувати її. Аксіоназви покликані стати інструментом прихованого переконання.

В українській комунікаційній традиції лексема «воля» посідає почесне місце, пор.: «Воля дорожча за життя»; «І золота клітка для пташки неволя»; «Або волю здобути, або дома не бути»; «Степ та воля – козацька доля»; «На чужому полі не матимеш волі» тощо. Донцов-вісниківець запропонував своє бачення волі, тим самим збагативши українську політичну думку. У хрестоматії С. Жижка з-поміж інших міркувань про волю вирізняються думки теоретика модерного українського націоналізму, які бодай у вузькому колі вибраних українців уже стали афористичними [4, с. 254–262]. Деякі з них засвідчені й у дискурсі ЛНВісника, як-от: *На світі дійсно все мана, oprіч одної річи – волі життя. Волі яка не дає себе вести на паску жадному ключеві, лиш їх – запрягає на службу собі; яка ні над собою не знає жадних абсолютів, ані не прагне себе нічим виправдувати. Якій і пекло, що йде за апокаліптичним їздцем, не заїмпоує й з рівноваги не виведе. Волею насичений світ, обдертий з глупих масок ріжних ідеологій: острим, відсвіжуючим повітрям гірських*

шпилів (Д. Д., По тр.іл.: 68–69) та ін. Воля визнається обов'язковою умовою суспільного життя.

Прямих дефініцій донцовської волі в «Літературно-Науковому Вістнику» («Вістнику») традиційно не зафіксовано. Натомість чимала кількість кваліфікаторів допомагає реципієнтові усвідомити суть поняття, наприклад: *незломна воля* (Д. Д., Що т.»укр.» Укр. :1108); *непохитною волею* (Д. Д., М.Хв. :600); *воля імпонуюча своїм і чужим відвагою в ставленню і рішенню питань і вірою в справу* (Д. Д., М. і пр. :348); *політичної волі* (Д. Д., До конс. :303); *сильної волі* (Д. Д., До ост.п. :164); *виразної волі* (Д. Д., Bell.s.c. :64); *інтензивну волю* (Д. Д., Bell.s.c. :65); *неустаючу волю* (Д. Д., Bell.s.c.: 70); *неугнуту волю* (Д. Д., Bell.s.c.: 70); *«зорганізовану і одностайно кермовану людську волю»* (Д. Д., Персп.: 463); *волі – накинути себе і свою доктрину цілому оточенню* (Д. Д., Сов.мол. і ми: 25); *волею пановання* (Д. Д., Персп.: 459); *завдяки волі ковалів держави і нації* (Д. Д., Що т.нац.: 360); *волі чину* (Д. Д., Два ант.: 659); *волею виявитися назверх* (Д. Д., М.Хв.: 600); *волю... досягнути свою мету всякими способами* (Д. Д., Ав.нас.: 740); *Волі – не бути «гальмом стихії, а її провідником, рівним їй запалом і рішучістю»* (Д. Д., Ав.нас.: 809–810); *волю примусити прийняти її (свою думку – Л.С.) – своїх і чужих* (Д. Д., Конф. на Д.С.: 672); *волі українського народу жити самостійно* (Д. Д., Між м. а к.: 382); *волю, якій кориться юрба* (Д. Д., Bell.s.c.: 70); *воля, що вміла приказувати* (Д. Д., Аг.больш.:683); *волі «протиставлення», без якої нема нації* (Д. Д., Г.тр.: 611); *волі, що організує довкола себе країну* (Д. Д., Санчо-Панца: 597); *ясної думки й сильної волі, які не бояться брати на себе відповідальності* (Д. Д., До ост.п.: 164) тощо.

Розлогість кваліфікативів волі свідчить на користь висновків науковців про те, що вона є «найбільш опрацьованим поняттям ідеології Донцова» [560, с. 111]. Наголошуючи на необхідності подальшого дослідження й популяризації цієї аксіологічної домінанти, головний вісниківець здійснює ревізію наявного теоретичного матеріалу. На сторінках «Літературно-Наукового Вістника» («Вістника») закарбовані комунікаційні стратегії визначних духовних провідників України. «Таким, – зауважує Донцов-журналіст, – був Мазепа, про якого я – в 1918 році – писав: «Мазепа був романтиком... Знав і чув, що чинить лиш **ВОЛЮ** того містичного абсолюта, якого називають розумом світової історії» (Д. Д., Зг. в сім.: 598). Психологічно-волюнтаристичний

підхід публіцист помітив у дискурсі М. Гоголя: *Гоголь писав... про козацькі пісні: «Скрізь проймає їх, скрізь дихає в них ся широка воля козацького життя»* (Д. Д., Н.д.: 84); І. Франка: *Ще Франко в своїм «Ізмарагді» писав: «О горе мамо! Воля, слава, сила відмірюється мірою боротьби», а не «великого страждання»...* (Д. Д., Пам.в.в.: 72). Особливо імпонує Д. Донцову комунікативна позиція Т. Шевченка, який волю розглядає не тільки в національному, а й у державному аспекті: *А Шевченко, коли й думав про волю, то була то «воля більш усього своєї породи, воля національна й державна»* (Д. Д., Два ант.: 655). Натомість мудрість державної філософії не зміг досягнути М. Драгоманов. «Ся остання **воля**, – продовжує Донцов виклад у статті «Два антиподи», – для Драгоманова була – нічим, він думав лише про соціально, при чім вірив, що вона можлива навіть в «братерській спілці» з іншими народами» (Д. Д., Два ант.: 655–656). Вияв одвічних українських ментальних розслаблюючих і безвольних комплексів публіцист виявляє в дискурсі Г. Сковороди: *«Воля! – гукає Сковорода. – О, нечистий аде! ...Усім ти отрута. День і ніч позіхаєш щелепами... Якби цього змія вбити? Так! Тоді знищено буде весь ад»* (Д. Д., Санчо-Панца: 599).

Інтерпретуючи на шпальтах «Літературно-Наукового Вістника» («Вістника») світоглядно-концептуальні стратегії своїх сучасників, Д. Донцов особливо гостро й категорично критикує діяльність Центральної Ради: *...Не дивно, що 2-м універсалом Центральної Рада ще раз підкреслила свою волю «не відділяти України від Росії»...* (Д. Д., Ав.нас.: 744). Журналіст з розчаруванням констатує, що таку деструктивну для української державності волю вітає багато українців, яких він наділяє збірним ім'ям *Шульгіни*. У вісниківський виклад вплетено висловлювання таких Шульгіних, як-от: *«А тепер – патос руйнування натхнув... і представників власне того руського племені, яке тоді, разом з Богданом виявило таку племню волю до здійснення єдності...»* (Д. Д., П.лег.: 276). Теоретик державності України помічав й вітає щонайменші вияви орієнтації на національно-волюнтаристичну домінанту серед українського загалу, пор.: *...Священик говорив... про «сонце волі української державності»...* (Д. Д., Ав.нас.: 751); *Не знаходить гармонії й Гадзінський: «Чому ми не з волею кричі», питається він...»* (Д. Д., Н.д.: 78).

Дискурс ЛНВісника засвідчує той факт, що, вибудовуючи свою волюнтаристичну ідеологію, головний редактор концептуально користав не

тільки в А. Шопенгауера й Ф. Ніцше. Його зарубіжними респондентами стали особливо поважаний О. Шпенглер (*Сей інстинкт – се лише друга назва на шпенглерівську «волю сильнішого»: «рушійні сили майбутнього такі самі, як і минулого: воля сильнішого, здорові інстинкти, раса, воля посідати і володіти»...* (Д. Д., Зг. в сім.: 596)); Г. Фереро (*«Безлад (desordre) волі – писав він (Г. Фереро – Л. С.) – се недуга, на яку вмирає наша доба»* (Д. Д., Пам.в.в.: 67)); Х. Ортега-і-Гассет (*Нація – се «гра сил, воля – щось спільно творити»...* (Д. Д., Зг. в сім.: 598)); Б. Муссоліні (*«Я думаю, що народи коли хочуть жити, мусять розвинути певну волю могутности, инакше – тільки животитимуть як здобич сильніших рас, які сю волю міцніше в себе виплекали»...* (Д. Д., Про бар. і бар.: 53)); А. Розенберг (*«Кождий світогляд, каже А. Розенберг, є якраз такий сильний, як воля його визнає боронити його»* (Д. Д., 1937: 55)); Е. Ренан (*«Спільні тріумфи в минулім і спільна воля сучасності, спомини великих діл і готовість до нових, ось істотні передумови існування народу...»* (Д. Д., Що т.нац.: 358)); Ф. Фох (*«...Вийти з цього зачарованого кола не дають їм не об'єктивні причини, а брак фохівської волі «піти вперед, не знаючи, чи матимеш успіх, чи ні»* (Д. Д., Ф. і Ф.: 457)); Ю Бенда (*«Всяка збірна істота мусять мати волю з'єднання і волю протиставлення...»* (Д. Д., І.тр.: 607)) і навіть Демосфен (*Демостен говорив... про конечність для нації мати не лише «любов», до собі подібних, не лише «волю спокуси», але і «волю протиставлення»* (Д. Д., І.тр.: 609)).

Толеруючи свою ідеологію широким українським масам, публіцист вважає за потрібне ознайомити їх з поглядом на актуальну проблему пересічних європейців, напр.: *Ми маємо – кінчить француз – не так дбати про абстрактні засади демократії, як про «волю життя, волю боротися з силами, які стремлять знищити нас»* (Д. Д., Аг.болш.:683); *Коли в Америці недавно вибирали «кандидата на будучого Едісона», на запитання, що є передумовою успіху, той відповів: воля!* (Д. Д., Ще про «П.» і «А.»: 566).

Неоднозначне ставлення виявляє Донцов-вісниківець до вольової моделі Льва Толстого. Він то поділяє – з певною похибкою – погляди російського письменника-мислителя, то різко відхиляє їх, навіть ототожнюючи з ученням В. Леніна, пор.: *« Коли під «гнобленням» розуміти активну волю накинути свою ідею нації, то Л. Толстой мав рацію: тільки, хто має сю волю, може провадити нацією...* (Д. Д., Шат.мал.:273-274);

...Ся рівність большевицька се «воля до упрощення, воля до дикости», до зрівнання всього. Так учив Л. Толстой, так учив В. Ленін (Д. Д., В. Лен.: 323).

Категоричне неприйняття журналіста викликає концепція Ж.-Ж. Руссо, що заперечує одну з трьох базових ідей донцовського націоналізму, а саме «ініціативну меншість», недієздатність якої зумовлює й особливості двох інших – «волі як закону життя» і «творчого насильства». Д. Донцов пише: *«В відношенню до мас, до демоса лібералізм поклоняється догмі «суверенности народа», видуманій Руссом фікції «загальної волі», без якої жадна ініціативна меншість не сміє нічого вчинити, а тим менше накинути їй свою волю»* (Д. Д., Аг.одн.д.: 64).

Аналогічне негативне ставлення виявляє ідеолог чинного націоналізму й до теорій, що заперечують творче насильство. Неодноразово у вісниківському дискурсі Донцов апелює до висловів опонентів: *Чи не читали ми недавно в однім емігрантськім журналі: «...З двох волей сильніша є та, що вміє зробити по своєму без насильства»* (Д. Д., Єд., що є:84); *Читаємо в органі одної нашої еліти: «...З двох волей сильнішою є та, що вміє зробити по своєму без насильства...»* (Д. Д., М. і пр.:277).

Найприкрішим журналіст вважає той факт, що зазначені міркування не тільки не поодинокі, але й не випадкові. Вони експлікують ті концептуальні шпилі, які актуалізувала наявна тоді українська мовна ментальність. Дискурс «Літературно-Наукового Вісника» («Вісника») рясніє негативними відгуками головного редактора щодо національної невиразності українців, їхньої схильності до служіння чужим державним ідеям тощо. Однією з причин культурно-ментальної несконденсованості українства патріарх українського націоналізму вважає ослаблену волю. *«Брак віри і брак волі», – наголошує С. Кость, – для Д. Донцова було симптомом національної неповноцінності, духовного кастратства, роздвоєння душі»* [5, с. 284]. На шпальтах ЛНВ відверто заявлена позиція публіциста: *Досі в нас волю, щоб силу мати – заступається волею щоб жити спокійно і «сито», філософією остаточної стабілізації...* (Д. Д., Кр.вп.: 176); *Атрофія думки, атрофія волі, атрофія почуття* (Д. Д., Зр.амф.: 598); *Брак власної думки і волі – створює серед них ту атмосферу єдиного фронту і взаємної поблажливості...* (Д. Д., Два ант.: 663) тощо.

Необхідної волі немає – що, на думку Донцова-вісниківця, симптоматично – в українських політиків першої ланки. Він пише: *В офіційнім українськім*

таборі не чути сеї **волі** (Д. Д., Шат.мал. : 274); *Інакше кажучи: єдиний момент – «волю спільно щось робити» – який творив націю, взяв її в цілість, окрему від інших, – якраз той момент ігнорували наші політики...* (Д. Д., Аг.больш.: 690); *Це є та «центральна воля», що бракує нам, це є те, чого відрухово шукає молодь, і чого їй не дають сучасні наші Зевси Олімпійські* (Д. Д., Бор. за м.: 722).

Утім, у світоглядно-ідеологічній матриці, яка лежить в основі різних сфер духовної і практичної діяльності українців від мистецтва до політики, воля наявна. Її мали давні українці, тому вона складає одну з концептуальних вершин праукраїнської мовної ментальності. Однак довгі століття бездержавності здійснили вкрай негативний вплив на морально-психологічний стан українського етносу. Так, в інтелігентському середовищі був сформований комплекс меншовартості. С. Кость підкреслює, що Донцов-публіцист першим звернув увагу на цей факт як на одну з головних причин поразки визвольних змагань [236, с. 225–226]. Разом із тим головний вісниківець акцентує геній Т. Шевченка, який зумів зберегти споконвічні українські ментальні домінанти: «...*Ся його* (Т. Шевченка – Л.С.) *«фавстівська» філософія вічної напруженості, вічного горіння, упоєння чином, рухом... помогла перемогти той «безлад волі», на який терпів його і терпить наш вік...*» (Д. Д., Пам.в.в.:74).

Закликаючи українців плекати вольові якості характеру, вісниківський редактор параметризує головні вияви рекламованої волі. Розглянемо їх.

1. Насолода ризиком кореспондує, наприклад, у таких фрагментах дискурсу ЛНВ: *...Так само у Емі Лявел, яка проповідує рух і авантуру, бо лише на сьому полі воля може розгорнутися широко і вільно* (Д. Д., Д.ам.:366); *Воля європейської людини жене її на змагання з тим більшим завзяттям, чим більше безнадійною видається ситуація* (Д. Д., Укр.вас.: 142).

2. Героїзм, що проповідується в таких вісниківських інтекстах, як: *Ні нарікання, ні розпачи... лише – стриманість, певність себе і сильна воля перед обличчям мертвої природи і живого ворога...* (Д. Д., Н.літ.г.: 69); *Воля японця потрафить зважитися на найвищу посвяту, коли сього вимагає честь або коли се корисно країні* (Д. Д., Коли вм.лег.: 299).

3. Жадоба панування, яка іррадіює через весь «Літературно-Науковий Вістник» («Вістник»): *...Як в усі переломові епохи, доконується сей здвиг невеличкою групою, що непохитно вірить в своє післанництво і яка, не числючись з іншими, наки-*

дає свою волю і свою ідею нації (Д. Д., До ост.п.: 165); *...Свою амбіцію добачали (провідники – Л.С.) не в тім, щоби за масою шкандибати, лише, щоби її вести, щоби рішати часом проти волі і пасивного загалу...* (Д. Д., М. і пр.: 265).

Такі головні вияви донцовської «волі до життя», яку журналіст, своєрідно модифікувавши, запозичив в А. Шопенгауера. На противагу іншим дослідникам Г. Васькович твердить, що Д. Донцов не повністю перейняв філософську теоретико-пізнавальну систему Шопенгауера. В ученні німецького філософа розглядає концепт символізує душу, яка одночасно являє собою принцип світу і першопричину буття, а в ідеолога українського націоналізму воля – це лише суть душі. Д. Донцов, політик і публіцист, ґрунтує свою концепцію не лише на волі як метафізичній основі світу, а на душі як конституювенті буття, що його можна дослідити феноменологічно [1, с. 122]. Ототожнення «волі до життя» Шопенгауера й «волі до влади» Ніцше, яке визнається більшістю дослідників помилковим, на думку М. Сосновського, спричинене особливостями комунікативної стратегії Донцова, який таким чином намагався звільнити свою волюнтаристичну ідеологію від шопенгауєрівського песимізму [12, с. 269]. Свідчення цього знаходимо й у дискурсі «Літературно-Наукового Вістника» («Вістника»): *Чом не засвоїти нам особливо одної з тих старих чеснот, почуття гумору? Ціла філософія життя міститься в тім почуттю, яка дозволяє поконати життя або його перетравити. У нас се почуття щезло. Любимо ми плавитися в журбі, апстеозувати терпіння, є ми поважні мов на похоронній процесії: в політиці, на забавах, в «веселих» фелетонах. Емерсон каже, що добрий гумор і веселість є прикметою героїзму... «Велика воля не знижується до того, щоби робити щось поважно, все мусить бути веселе, мов спів канарка»* (Д. Д., Н. і В.: 254). Такий гумор притаманний і самому Д. Донцову, пор. хоча б: *A vulgus – як відомо – viit desipri, має плебейську ментальність, бажання позбутися власної волі, бути веденим, бажання, – не самому випити (бо це припускає почуття відповідальності), а щоби тебе «зв'язали і в рот горілки наляли»...* (Д. Д., Бол.дем.: 932).

Донцовознавці зауважують в аналізованих дискурсах також ототожнення між волею та експансією. Причому Д. Донцов збагачує узуальне значення лексеми «експансія» («1. Розширення сфери панування монополістичних об'єднань або держав, що здійснюється як економічними, так і неекономічними методами... 2. Розширення,

розповсюдження чогось за межі яких-небудь початкових ареалів» [11, с. 340]) семантичним нюансом *заперечення волі до життя в інших* [13, с. 112–113]. У вісниківському дискурсі це знаходить таке вираження: *Націоналізм ставляє понад усе агресивність, дух анексіонізму, волю мати і волю посідати, стремління до захвату, хоч би проти волі иншого* (Д. Д., Аг.одн.д.: 65); *Експанзія! Ось ми й знайшли те слово, яким найкраще означити ту волю до життя, волю вийти геть поза дроти, – яка така хирлява в нас* (Д. Д., Санс.: 150). Щодо цього аспекту донцовської ідеології Л. Павлюк справедливо зауважує: «Ідеологічно-семантична вакансія Д. Донцова пов'язана із зменшенням дефіциту наступальності і експансивності в українському психологічному типі» [7, с. 11–12].

Продовжуючи характеристику засобів вербалізації донцовської стратегії волюнтаризації української мовної ментальності, в подальшому плануємо розглянути інвентар лексем, семантично близьких базовій. Безсумнівно, публіцист враховував їх потенційні можливості пробудження державницьких устремлінь реципієнтів вісниківського дискурсу. «...У постійному арсеналі журналістів, – пише Х. Дацишин, – які спеціалізу-

ються на політичній тематиці, є слова і вислови, що дають змогу передавати інформацію «над текстом», привертати увагу, впливати на емоції, викликати у реципієнтів певні запрограмовані реакції» [2, с. 427]. Мовленнєве забезпечення переконання на шпальтах «Літературно-Наукового Вістника» («Вістника»), за задумом його головного редактора, виконують слова «незалежність», «свобода», «сепаратизм», «суверенність» та їхні численні деривати. Крім спільної функції в комунікативній системі часопису, вони поєднані також кореляційними зв'язками з донцовською волею «як волею до чогось на відміну від волі від чогось» [8, с. 147].

Висновки. Таким чином, Дмитро Донцов уважав за необхідне здійснити волюнтаризацію української мовної ментальності. Цю журналістську стратегію, окрім іншого, вербально репрезентували лексеми з потенційними можливостями пробудження державницьких устремлінь реципієнтів. Багаторазова фіксація в дискурсі ЛНВістника аксіоназви «воля» закономірна: вона спричинена стремлінням журналіста до збагачення ментального тезаурусу українців лексикою волюнтаристичного характеру і в перспективі – спонукання їх до відповідних дій.

Список умовних скорочень:

- Д.Д., Ав.нас. – Донцов Д. Авіронове насіння. *Вістник*. 1937. Річник V. Том IV. Книжка 10. С. 731–755; Книжка 11. С. 803–830.
- Д.Д., Аг.больш. – Донцов Д. Агонія большевизму і Еклезіяст. *Вістник*. 1933. Річник I. Том III. Книжка 9. С. 673–694.
- Д.Д., Аг.одн.д. – Донцов Д. Агонія одної доктрини (Під новий рік). *Літературно-Науковий Вістник*. 1924. Річник XXIII. Том LXXXII. Книжка I–IV. С. 56–67.
- Д.Д., Бол.дем. – Донцов Д. Болячка демократизму. *Вістник*. 1933. Річник I. Том IV. Книжка 12. С. 929–936.
- Д.Д., Бор. за м. – Донцов Д. Боротьба за молодь. *Літературно-Науковий Вістник*. 1931. Річник XXX. Том CVI. Книжка VII–VIII. С. 717–723.
- Д.Д., В.Лен. – Донцов Д. В. Ленін. *Літературно-Науковий Вістник*. 1924. Річник XXIII. Том LXXXII. Книжка I–IV. С. 322–333.
- Д.Д., Г.тр. – Донцов Д. Гальванізатори трупів. *Вістник*. 1935. Річник III. Том III. Книжка 7–8. С. 592–611.
- Д.Д., Д.ам. – Донцов Д. Дух американізму. *Літературно-Науковий Вістник*. 1929. Річник XXVIII. Том XCIII. Книжка IV. С. 357–371.
- Д.Д., Два ант. – Донцов Д. Два антиподи (Шевченко і Драгоманов). *Вістник*. 1938. Річник VI. Том III. Книжка 9. С. 653–666.
- Д.Д., До конс. – Донцов Д. До консолідації. *Вістник*. 1934. Річник II. Том II. Книжка 4. С. 301–307.
- Д.Д., До ост.п. – Донцов Д. До останніх подій. *Літературно-Науковий Вістник*. 1925. Річник XXIV. Том LXXXVII. Книжка VI. С. 161–168.
- Д.Д., Єд., що є – Донцов Д. Єдине, що є на потребу (Новорічні рефлексії). *Літературно-Науковий Вістник*. 1930. Річник XXIX. Том CI. Книжка I. С. 74–85.
- Д.Д., Зг. в сім. – Донцов Д. «Згода в сімействі». *Вістник*. 1936. Річник IV. Том III. Книжка 7–8. С. 587–606.
- Д.Д., Зр.амф. – Донцов Д. Зрада амфіктіонів. *Вістник*. 1938. Річник VI. Том III. Книжка 7–8. С. 591–599.
- Д.Д., Коли вм.лег. – Донцов Д. Коли вмирає легенда... (під Великдень). *Вістник*. 1936. Річник IV. Том II. Книжка 4. С. 294–306.
- Д.Д., Конфл. на Д.С. – Донцов Д. Конфлікт на Далеких Сході і український Кобленц. *Вістник*. 1938. Річник VI. Том III. Книжка 9. С. 667–673.

- Д.Д., Кр.вп. – Донцов Д. Крок вперед (До «літературного» спору). *Літературно-Науковий Вістник*. 1926. Річник XXV. Том ХСІ. Книжка Х. С. 167–183.
- Д.Д., Мик.Мак. – Донцов Д. Микола Макіявель (1527–1927). *Літературно-Науковий Вістник*. 1927. Річник XXVI. Том ХСІV. Книжка Х. С. 169–183.
- Д.Д., Між м. а к. – Донцов Д. Між молотом а ковалом. *Вістник*. 1938. Річник VI. Том II. Книжка 6. С. 371–386.
- Д.Д., М. і пр. – Донцов Д. Маса і провід. *Літературно-Науковий Вістник*. 1930. Річник XXIX. Том СІ. Книжка III. С. 263–279; Книжка IV. С. 331–351.
- Д.Д., М.Хв. – Донцов Д. Микола Хвильовий. *Вістник*. 1933. Річник I. Том III. Книжка 7-8. С. 591–609.
- Д.Д., Н.д. – Донцов Д. Невільники доктрини. *Літературно-Науковий Вістник*. 1928. Річник XXVII. Том ХСVII. Книжка IX. С. 69–87.
- Д.Д., Н. і В. – Донцов Д. Нині і Вчора. *Літературно-Науковий Вістник*. 1931. Річник XXX. Том СV. Книжка III. С. 239–255.
- Д.Д., Н.літ.г. – Донцов Д. Наше літературне гетто. *Літературно-Науковий Вістник*. 1932. Річник XXXI. Том СVIII. Книжка I. С. 68–84.
- Д.Д., Пам.в.в. – Донцов Д. Памяти великого вигнанця (До 65 роковин смерті Т.Шевченка). *Літературно-Науковий Вістник*. 1926. Річник XXV. Том ХС. Книжка V. С. 66–74.
- Д.Д., Персп. – Донцов Д. Перспективи (по 25 травня 1926). *Вістник*. 1936. Річник IV. Том II. Книжка 6. С. 452–469.
- Д.Д., П.лег. – Донцов Д. Переяславська легенда. *Літературно-Науковий Вістник*. 1929. Річник XXVIII. Том ХСLIII. Книжка III. С. 275–278.
- Д.Д., По тр.іл. – Донцов Д. По трупах ілюзій. *Вістник*. 1934. Річник II. Том I. Книжка 1. С. 65–69.
- Д.Д., Про бар. і бар. – Донцов Д. Про баронів середовіччя і баранів з байки. *Вістник*. 1936. Річник IV. Том I. Книжка 1. С. 50–66.
- Д.Д., Санс. – Донцов Д. Сансара. *Літературно-Науковий Вістник*. 1928. Річник XXVII. Том XV. Книжка II. С. 149–158.
- Д.Д., Санчо-Панца – Донцов Д. Санчо-Панца в нашій дійсності. *Вістник*. 1934. Річник II. Том III. Книжка 7-8. С. 575–601.
- Д.Д., Сов.мол. і ми – Донцов Д. Совітська молодь і ми. *Вістник*. 1933. Річник I. Том I. Книжка 1. С. 17–32.
- Д.Д., 1937 – Донцов Д. 1937. *Літературно-Науковий Вістник*. 1937. Річник V. Том I. Книжка I. С. 54–66.
- Д.Д., Укр. вас. – Донцов Д. Українське васуит і рідна колтунерія. *Вістник*. 1934. Річник II. Том I. Книжка 2. С. 137–146.
- Д.Д., Ф. і Ф. – Донцов Д. Фош і «Фошісти». *Літературно-Науковий Вістник*. 1929. Річник XXVIII. Том ХСІХ. Книжка V. С. 452–458.
- Д.Д., Шат.мал. – Донцов Д. «Шатость малоросійская». *Літературно-Науковий Вістник*. 1927. Річник XXVI. Том ХСII. Книжка III. С. 265–275.
- Д.Д., Ще про «П.» і «А.» – Донцов Д. Ще про «Пилипа» і «Атенців». *Літературно-Науковий Вістник*. 1930. Річник XXIX. Том СII. Книжка VI. С. 559–569.
- Д.Д., Що т.нац. – Донцов Д. Що таке нація? *Вістник*. 1937. Річник V. Том II. Книжка 5. С. 354–360.
- Д.Д., Що т.»укр.» Укр. – Донцов Д. Що таке «українізація» України? (трохи соціології). *Літературно-Науковий Вістник*. 1929. Річник XXVIII. Том ХСХ. Книжка XII. С. 1097–1111.
- Д.Д., Bell.s.c. – Донцов Д. Bellua sine capite (3 нагоди пятилітніх роковин проголошення незалежності України). *Літературно-Науковий Вістник*. 1923. Річник XXII. Том LXXIX. Книжка I. С. 58–71.

Список літератури:

1. Васькович Г. Національна ідеологія Донцова. *Дві концепції української політичної думки*. В'ячеслав Липинський – Дмитро Донцов. Б.м., 1990. С. 121–141.
2. Дацишин Х. Політична метафора в індивідуальній мовотворчості журналіста. *Вісник Львівського ун-ту. Серія журналістики*. 2004. Вип. 25. С. 427–433.
3. Дорожинський П. Дмитро Донцов – критика деяких його поглядів на націоналізм (Дмитро Донцов і організований український націоналізм). *ОУН: минуле і майбуття* : збірник / відп. редактор С. Таран, відп. за випуск Н. Караванська. Київ : Фондація ім. О. Ольжича, 1993. С. 203–212.
4. Жижко С. Нація як спільнота. Київ : Дніпро, 2008. 808 с.
5. Кость С. А. Західноукраїнська преса першої половини ХХ ст. у всеукраїнському контексті (засади діяльності, періодизація, структура, особливості функціонування). Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 514 с.
6. Манакін В. М. Мовна енергетика й соціальні комунікації. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2011. Т. 42. Січень–березень. С. 98–102.

7. Павлюк Л. С. Структурно-семантична організація полемічно-дискусійного дискурсу (За матеріалами української політичної публіцистики першої пол. XX ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08. Київ, 1996. 19 с.
8. Павлюк Л. С. Структурно-семантична організація полемічно-дискусійного дискурсу (За матеріалами української політичної публіцистики першої пол. XX ст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08. Київ, 1996. 162 с.
9. Різун В. В., Непийвода Н. Ф., Корнеєв В. М. Лінгвістика впливу : монографія. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 148 с.
10. Сайко О. Мова і нація: філософський та психологічний аспекти. *Вісник Львівського ун-ту. Серія журналістики*. 2004. Вип. 25. С. 488–491.
11. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень / уклад. Л. О. Пустовіт та ін. Київ : Довіра, 2000. 1018 с.
12. Сосновський М. Дмитро Донцов: політичний портрет: З історії розвитку ідеології українського націоналізму. Нью-Йорк; Торонто : Trident International, Inc., 1974. 419 с.
13. Шліхта І. В. Дмитро Донцов як ідеолог і теоретик українського націоналізму : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Київ, 2005. 263 с.

Suprun L. V. SUGESTOGENICITY OF AXIONASE SEMANTICS IN THE DISCOURSE OF JOURNALISM AND THE MIDDLE OF THE XX CENTURY

The article is devoted to the study of the suggestion of the conceptual field «will» in the journalism of Dmitry Dontsov.

It is observed that the direction of the journalist's suggestion is caused by the specifics of the Ukrainian mentality, which is dominated by excessive softness, tolerance, emotionality with its explosiveness and short duration, isolation in oneself or in a small group, unfocusedness, lack of loyalty. These features, according to D. Dontsov, are destructive for the development of the nation, hinder the establishment of the national idea and the independence of Ukraine. Therefore, he constantly and especially in the pages of the "Literary-Scientific Bulletin" («Bulletin») insists on the need for mental change.

The article emphasizes that among all axiological concepts Dontsov prefers those which, in his opinion, are burdened with the function of transformation of the Ukrainian language mentality in the direction of its voluntarization. It was found that the explication of the conceptual field "will" in the discourse of LNV is subject to the suggestive strategy of the journalist: his attempt to make the will one of the conceptual spiers of the Ukrainian language mentality, ie to voluntarize the Ukrainian language mentality. Insufficient representation of the will in the national character of Ukrainians D. Dontsov considers it an unacceptable weakness, which predicts a very doubtful future of the Ukrainian ethnic group. By the power of the journalistic word, he tries to cultivate freedom in a large audience of the magazine.

It is proved that despite the well-known love of freedom of the Ukrainian ethnic group, the journalist inspires the conceptual field "will" with a special semantics of Dontsov: in D. Dontsov's communicative strategy it is "will to live", "will to something as opposed to will from something". There is also a certain specificity of the functioning of the Visnyk axioms "freedom", "independence", "independence", "separatism", which are designed to become an instrument of hidden belief.

The general conclusion is made that voluntarization of the Ukrainian mentality, according to D. Dontsov, is an obligatory condition of the statehood of Ukraine.

Key words: *communicative strategy, technologies of influence, axionames, conceptual field "will", D. Dontsov-journalist, discourse of "Literary-Scientific Bulletin" ("Bulletin"), voluntarization of Ukrainian language mentality.*